

Remigiusz Sobański

"Questioni fondamentali della canonistica nel pensiero di Klaus Mörsdorf", Arturo Cattaneo, Pamplona 1986 : [recenzja]

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 31/1-2, 247-248

1988

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**Arturo Cattaneo, Questioni fondamentali della canonistica
nel pensiero di Klaus Mörsdorf, Pamplona EUNSA 1986, ss. 477**

Pragnę zasygnalizować pracę doktorską napisaną pod kierownictwem P. Lombardii i obronioną na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Nawarry przez Szwajcara, ks. Artura Cattaneo, inżyniera architekta, a obecnie profesora teorii fundamentalnej na tymże Wydziale. Pracę poprzedza wielce sympatyczna przedmowa promotora. Lombardia przyznaje, że nieraz zajmował stanowisko dalekie od spójnej wizji prawa kościelnego Mistrza z Monachium, którego wpływy sięgają — jak pisze — Italii, Hiszpanii, Polski.

Praca ks. Cattaneo składa się z dwu części: w pierwszej przedstawia „syntezę myśli” Mörsdorfa, w drugiej podejmuje się oceny. W ramach syntezy zajmuje się następującymi zagadnieniami: uzasadnienie prawa kościelnego, forum wewnętrzne i zewnętrzne, przynależność do Kościoła, władza w Kościele, pozycja świeckich, urząd kościelny, kwestie epistemologiczne. Autor stara się oddać wiernie — wydaje się — myśl Mörsdorfa, obficie go cytując (w tekście we własnym, włoskim tłumaczeniu, w przypisach w oryginale). Różnorodność relacjonowanych tematów oraz fakt, że bazę źródłową stanowią w tej pracy głównie artykuły z czasopism oraz hasła z encyklopedii, wpłynęły na raczej niejednorodną, lecz wynikającą z dostępnego materiału kompozycję rozdziałów. W jednym przypadku syntezę myśli Mörsdorfa poprzedza rzut oka na doktrynę wcześniejszą.

Zagadnienia referowane w części pierwszej zostają następnie poddane próbie oceny w części drugiej. I tak podkreśla autor wkład Mörsdorfa w uzasadnienie prawa kościelnego, pokazuje, jak myśli Mistrza podjęli uczniowie — co prowadzi go do wniosku, że mamy tu do czynienia z problemem złożonym. Istotnego postępu dopatruje się jednak w pracach J. Hervady i E. Tejero o sakramentalnych korzeniach prawa kościelnego. Propozycje tych dwóch swoich starszych kolegów uważa za sięgające głębiej i mniej formalistyczne. Trzeba jednak przypomnieć, że już uczniowie Mörsdorfa pogłęбили jego naukę i nie odwołują się do — ważnego w jego koncepcji — podobieństwa znaku sakramentalnego do symbolu prawnego.

Nawiązując do wywodów Mörsdorfa o forum wewnętrznym i zewnętrznym autor postuluje jedynie — w ślad za J. Ariasem — by zamiast o forum wewnętrznym mówić o forum tajnym lub prywatnym. Pod adresem nauki Mörsdorfa o przynależności do Kościoła autor wysuwa tylko jedną krytyczną — zresztą słuszną — uwagę, że zwrot *Spiritum Christi habentes* (LG 14,2) nie odnosi się, jak twierdzi

Mörsdorf, do charakteru niezatartego wywartego przez chrzest, lecz określa jeden z wymogów pełnej przynależności do Kościoła. Rozdział o władzy w Kościele jest najdłuższy, najwięcej też miejsca zajmuje autorowi ustosunkowanie się do tego problemu. Dysponował oczywiście bogatą literaturą, sprowokowaną także przez nowy Kodeks. Zrozumiałe jest, że nie sugeruje własnych rozwiązań, widzi je natomiast w pracach E. Corecco i P. Krämera. Krytyce poddaje autor poglądy Mörsdorfa dotyczące pozycji świeckich w Kościele. Świeckość ma dla niego nie tylko walor socjologiczny (jak u Mörsdorfa), lecz teologiczny. Odnosząc się do wywodów Mörsdorfa na temat urzędu kościelnego autor dostrzega ich wpływ na nowy Kodeks. Podkreśla też diametralną odrębność urzędu kościelnego od świeckiego. Uwagi o charakterze epistemologicznym autor koncentruje wokół znanego twierdzenia Mörsdorfa, że kanonistyka to dyscyplina teologiczna o prawniczej metodzie. Zdaniem autora definicja ta jest do przyjęcia, jeśli przymiotnik „prawny” (= „prawniczy”) przyjmie się w znaczeniu ogólnym, nie zawężonym do prawa świeckiego.

Wartość pracy ks. Cattaneo polega przede wszystkim na zebraniu i syntetycznym opracowaniu bogatej i ogromnie instruktywnej twórczości K. Mörsdorfa. Jest to tym cenniejsze, że spod pióra monachijskiego uczonego wyszły tylko — oprócz nowego opracowania podręcznika Eichmanna — cztery druki zwarte, a jego posuwający kanonistykę zdecydowanie naprzód dorobek zawarty jest w prawie setce artykułów i w 167 hasłach encyklopedycznych, przekraczających zresztą nieraz sto stron druku. Ocena przeprowadzona przez dra Cattaneo w drugiej części sprowadza się do konfrontacji Mörsdorfa z wybranymi pozycjami współczesnej kanonistyki. Własne stanowisko autora zaznacza się jedynie w sygnalizowaniu opinii, które podziela. Można widzieć w tym wyraz atencji wobec założyciela renomowanego instytutu prawa kanonicznego i nauczyciela 28 kanonistów — profesorów uniwersyteckich. Atencja ta zasługuje na uznanie tym bardziej, że praca powstała w szkole o orientacji tak odmiennej od tej, którą reprezentował uczoney monachijski.

Praca jest zaopatrzona w solidny aparat naukowy. Znajdujemy kompletną bibliografię prac Mörsdorfa, wskazanie prac wykorzystanych w poszczególnych rozdziałach, wykaz prac uczniów Mörsdorfa rozwijających jego koncepcję, wybór poświęconej mu literatury oraz indeks osobowy.

Ks. R. Sobański

Maria Isabel Aidanondo Salaverria, *Mentalidad divorcista y consentimiento matrimonial*, Salamanca 1982, s. 236

W serii monografii kanonistycznych Instytutu Nauk prawnych św. Rajmunda de Peñafort ukazało się w 1982 r. godne odnotowania stu-